

Rudolf
Sloboda
Romaneto
Don Juan

Romaneto Don Juan

R U D

S L O

OLF

BODA

slova

Text © Rudolf Sloboda - dedičia

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2018

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-2986-5

Hrdina miluje ženy a je politikom. Viac nemôže chcieť ani jedna žena. Ani jedno nerobí hrdina s chladným srdcom; dalo by sa povedať, že je dobrodruh. Doteraz sa to nemohlo celkom jasne prejať. Hrdina akoby habkal a zosmutnieval, dokonca premýšľala o samovražde; to mu nemôže nik zazlievať. Naraz sa zmení. Zamiluje sa do lekárky Hedy, ktorá má desaťročného syna a je múdrou vdovou. Ona mu násilné riešenie situácie v úrade síce poradí, ale nechce, aby sa obetoval. Hrdina odchádza od Hedy posmelený, ale i vystrašený. Kolísanie týchto dvoch citov dlho pribrzdzuje prirodzený spád akcií. Veď doteraz nebol schopný väčšej lásky. Mal priateľky Svetlanu, Zuzku, ale to boli len žarty. Situácia by mohla pokračovať takto:

Ožení sa s Hedou. Šéf mu odpustí, hrdina bude dobrým manželom a stretne sa s niektorou svojou priateľkou. Realizmus tohto riešenia nie je po chuti ani autorovi, ani duchovi, akým Don Juan je. On predsa neprestáva hľadať pomstu. Musíme teda povedať, koľko chýb sa na ňom narobilo. Zatiaľ vieme, že ho krivo obvinili z autorstva akéhosi zoznamu, kde figurujú prominentné osobnosti politického života. Šéf chcel, aby náš hrdina ľudí zo zoznamu presvedčil o akejsi veci. Zatiaľ ešte nevedno, o čom. Možno by to mnohí radi vedeli, nie je však isté, či odhalenie pomôže niekomu z tých, čo akciu sledujú.

Najdôležitejší zvrät nastáva, keď sa hrdina rozhodne, že sa stane lepším. Tak sa začína celá história odznova a vôbec sme nemuseli hovoriť o nejakej posteli so Svetlanou, Zuzkou, Irčou, priateľkou M. a podobne. Nuž od tejto chvíle začína byť náš muž renesančným chlapom. Ostré, kritické myslenie... svedomie ako samozrejmosť. Ale stále nevie vykonať pomstu. Z niektorých pasáží vyplýva, že náš hrdina je vyzvedačom, mal by teda byť celkom zdravý. Zamdlenie musíme vysvetliť: zlým vzduchom v kaviarni, veľa sa pilo atď. O potencii svedčia lásky. Nie priveľká chlapskosť. V literárnom diele nemôžeme presne opísať všetky lásky; už preto nie, že by sme nemali miesta na ďalšie veci, a aj preto, že čitateľ by preskakoval vlastný dej. Vlastným dejom Don Juana, prirodzene, môže byť láska. Ale náš hrdina je renesančný typ, má ťažké a zodpovedné zamestnanie, nemá toľko príležitostí na lásku. My teda odôvodňujeme dostatok času zamestnaním. Nevedno, či to je najlepšia metóda. Spisovateľ však nemusí voliť najlepšiu metódu.

Tak teraz o ďalších veciach:

Vracia sa od Hedy domov, nastrašený, lebo ho prenasledujú. Pridalo sa k nemu zo päť priateľov, no tí sa nazdávajú, že náš hrdina má ozaj v čomsi prsty. Neveria v jeho úplnú nevinu, i keď vedia, že to je muž nadmieru spravodlivý a múdry. Bude hádam dobre v zručnom dialógu opísať ich sklamanie (niekedy na koniec), keď zistia, že náš hrdina bol falošne obvinený a že teda je pred rehabilitáciou.

Inak sa nemôžeme zdržovať opisom ich psychík, iba ak by nám šlo o nejakú psinu.

Doma ho čaká jeho pomerne stabilná frajerka Magda, sexbomba, kuchárka, poctivé žieňa, asi tridsaťročná. Je skoro ráno a náš hrdina nemôže prisahať, že sa vracia nevinný. Sedel celú noc u Hedy – rozprávali sa o zabití šéfa a podobne. Magda mu referuje, že ho hľadal nejaký Jano Gbel, pritom varí raňajky. Náš hrdina sa prezlieka a umýva si nohy.

Vo vedľajšej miestnosti spí Magdina deväťdesiatročná matka. To pripomínam preto, lebo také sú fakty.

Musí mať trocha šťastia. Ale vrátíme sa k životu a k láskam Dona Juana. Mal priateľa Františka, nevieme, či kolegu, či vrstovníka a spolužiaka, či človeka so spoločnými chuťami na víno. Náš hrdina bol charakterizovaný od začiatku ako antipól Františka. Nenávideli sa a hádzali si pod nohy polená. Dokonca mali spoločnú jednu-dve frajerky, ako sa to už v civilizovanej spoločnosti stáva. Náš hrdina jedného dňa zamdlie na záchode a od tej chvíle neželá Františkovi nič, len smrť. Autor sa vystríha poznámok na túto tému, lebo sám nevie, prečo náš hrdina chce Františkovu smrť až po zamdlení. Mohli by sme sa neskôr k tomu vrátiť dlhou, ale premyslenou digresiou, aby čitateľ nemal dojem, že sa nevie vracieť, a teda že neovládne zákonitosti základov dobrej epiky.

Náš hrdina žije v meste a má vysoký plat. Na dedine blízko mesta má chatu. Táto dedinka nebola zatiaľ pomenovaná a navrhujem, aby sa vložila

na určité miesto do deja pasáž o pomenovaní obce. Bola by to milá slávnosť. Svätenie zvonov, birmovka, to všetko môže asociovať s pomenúvaním, ale nesmie zahlušiť rýdzo mestský plán nášho príbehu. Nuž žije v meste – pripomeňme si, že s Hedou sa zoznámil v dedinke. Videli z chaty zámoček, hrádok, ten istý, kde sa predtým vyspal so Svetlanou-Janou. Len ako dosiahnuť, aby si čitateľ na to v danej chvíli spomenul? Vtedy sa po zámku prehánali deti a spievali. Nevieme, či bol v dedinke aj s inou frajerkou, to si však netreba pamätať.

Povedzme si niečo o hrdinovom zdraví. Celkom sme zabudli opísať jeho výzor, a to nenecháme tak. Vek treba určiť. Nie viac ako štyridsať, to neradi čítajú starí paní – mládež zas tomu nerozumie.

Opísali sme súložu s Magdou a môžeme sa zamyslieť, ako Magda zmizne zo scény. Nebolo by zlé, keby mu ju prebral kolega. Ťažko by sa totiž vysvetľovalo distingvovanej Hede, že politik žije s kuchárkou. Tu by nebolo patričné iskrenie pre hádku alebo dokonca pre žiarlivosť. Magda by mohla zamdlieť pri pohrebe svojej staručkej matky, kde by jej pri páde zasvitli nohavičky... nuž uvidíme. Ponúka sa takáto verzia: Dona Juana prenasledujú nepriatelia-kolegovia, možno mu ide o krk, a všetky frajerky majú určitý podiel na záchrane nevinného človeka. Situácia sa pomaly upokojuje, keď tu príde on sám s ideou pomsty. Vtedy už prestáva podpora žien, náš hrdina zostane sám – možno s Hedou, možno – ale tá ho uznáva už len v posteli. (Prebudená samica.) Môžu napríklad

cestovať v nákladnom vagóne, za ktorý riadne zaplatili. Raz stoja na odstavnom, raz sú zaradení do transportu medzi uhlie, inokedy putujú medzi koňmi a dobytkom. Vo vagóne by si systematicky budovali pohodlie a lekárka Heda by prišla na zaujímavé antikoncepčné koncepcie, hoci za celý čas by nezmenili svoju obvyklú polohu pri akte. Prekrásne by bolo vedieť, koľko také najatie vagóna stojí... Mohli by mať gramofón, šach, karty, mohli by sa občas poriadne nudiť, takže by si vymysleli novú hru na šachovnici, ktorá by spočívala v tom, že Heda by stále vyhrávala. Takáto pikareskná verzia ma však prisámbohu tak neláka ako normálny chod mestského života s opisom neúmerneho množstva pohrebov. Mohlo by byť pätnásť, dvadsať pohrebov, reči, karty, hovory o nákazlivých chorobách a o alkoholizme, o drogách a Sovietskom zväze a USA, o činoch, mori, o živote...

Keď sa po tretí raz obzerám späť, vidím, že o pohybe povahy môjho hrdinu nemám ucelenú predstavu. Bolo by veľmi škodlivé domnievať sa, že stačí vymyslieť fabulu a že fabula sama ponúkne množstvo príležitostí ku kresbe charakterov. Podobnú mienku o veci má aj Hegel, bohužiaľ, on Iliadu nepísal, a preto mu ani priveľmi neverím, keď tvrdí, že kozmogonická situácia implikuje zrod nádherných charakterov. Na ktorý zo šiestich druhov komunizmu by sme si museli počkať, aby sme mohli prikročiť k opisu charakterného Dona Juana? A on sa chce stať dobrým, takým, akého je hriech nemilovať. Nechcem zostať len pri jeho

snahe. On vytvorí inú epiku. (Hede zomrie syn. Nášmu hrdinovi zomrel František.) Títo dvaja sa stretnú, budú možno aj zosobášení a stále budú do seba ryť. Ona bude plakávať (áno!), že on nechápe jej smútok, on zas bude chodiť za frajerkami a tam bude filozofovať: že Heda nikdy nechápala Františka... Františka? Áno, toho antipóda Františka!

Anton Gerometta a jeho syn podpísali listinu *Indivisibiliter et inseparabiliter* (Nedeliteľné a nerozlučiteľné) už 11. apríla, rok pred Mišinčanskou vzburou. Vojtech Okresza o deň neskôr. Potom sa vybrali poprední úradníci za abrestichonom, mužom nadmieru vážnym, v národe známym pod prezývkou Uječek; ten vykonával funkciu takmer päť rokov. Len čo vošiel do izby medzi delegátov, povedal: „Stretávate sa s ošklivými ľuďmi.“ Akoby chcel delegátov ospravedlniť. Sadol si a podľa výpovede Karola Vilčeka bol pokojný. Vlani v júni, keď boli u neho Pohlovci, vyskakoval – ak sa dá veriť človeku, ktorý zradil vlastného bratanca pre jeden koč. Gerometta ukázal listiny a úlomky noža a akési kosti – možno naozaj ľudské. Len čo abrestichon odložil *corpus delicti*, vošli dvaja „pekári“ – M. Tichý a chlap známy pod menom Milče, pôvodom Bosniak. Milče vytiahol spod pláštá dýku a hodil ju do abrestichona, ktorý sa jej stačil ešte chytiť krvavými rukami: zapichla sa priamo do krku. Potom M. Tichý pichol obeť nožom do chrbta a všetci rýchlo zmizli.

Na druhý deň Gerometta-dedo so svojou paličkou, ozdobenou falošným briliantom, a so svojím zdegenerovaným hlasom prosil Pohla o pôžičku. Tento imperialista sa veľmi dobre poznal s Máriou III. Pohl zavolať komorníka a povedal po maďarsky:

„Jóži, požičaj tomuto pánovi tisíc zlatých.“

Komorník urobil gesto, akoby vyťahoval pripravené peniaze (Gerometta o pôžičke hovoril dekanovi), a potom predstieral, že mu niečo padlo do oka. Začal si trieť oči holou rukou, Gerometta mu podal vreckovku. Sluha počkal a naraz napľul starcovi do ksichtu. Ten sa uklonil a odišiel. Pohl povedal: „Jóži, nasral si ma, ale väčšmi jeho.“

Aby ľudia nemuseli čakať na klebety, ako si mysleli Geromettovci, rozšíril synovec celú vec tlačou. Nešikovný redaktor zabudol poznamenať, že starý Gerometta nebol po štátnu pôžičku, a tak bol dedko iba zosmiešnený. Savický, ale i jeho žena a bratanec jeho ženy chodievali k Pohlovcom radšej ako do kostola. Dáma, celkom skazené stvorenie, túžila len po jednom: aby mohla niekedy zaslať Andrejovi Pohlovi list zmáčaný slzami. Jej bratanec, somár, poznal skoro celé mesto, ba i okolie. Navrhoval Mederovi a kompánii večných študentov, že ich naučí lepšiemu životu, radosti, a dopomôže im nepriamo k peniazom. Tí boli ochotní. Mysleli si, že sa naučia bitkárskym kúskom, a jedného dňa, podgurážení a porozopínaní vpadli k Pohlovi a gúľali ho po kobercoch. Starý prechladol a tuším sa vylakal.

Aj tak sa dostali peniaze, ktoré dal na omšu, jednému z mederovcov. Keby nezakročil sám Andrej, prišiel by ten zaujímavý balíček so živou myšou k starému do postele.

Na jar sa chlapáci rozišli. Niektorí získali titul – napríklad Vendelín Prizman sa stal doktorom lekárskych vied –, iní sa dostali k peniazom alebo písali

udania na bývalých kolegov, čo im umožňovalo získať vnútorné odôvodnenie na pijatiku a neviazané hýrenia. V máji zomrel Trampentovec – Gerometta, strýko falošných poslov, boxer a nekromant. Keby bolo času, dalo by sa o ňom hovoriť. Priatelia ho poznali ako neúnavného milenca a súdožníka, no v skutočnosti ani jedna žena nemá naňho dobré spomienky, lebo jedával silné prášky na spanie a bol lakomý a nepríjemne domýšľavý. Jeho majetok pripadol tomu, kto ho najmenej potreboval, ak sa na vec pozeráme globálne: Elenke Barossovej. Tejto žene naozaj nechýbalo nič. Dva razy sa vydala šťastne, a ešte nemala ani tridsať. Trampentovec ju asi pripravil o panenstvo, mohlo to byť roku 1805, teda keď malo žieňa štrnásť rokov a svedník Stacho odcestoval do Toga.

Geromettovci si kúpili vinohrady na Červenom Kríži, otvorili lekárňu v Malackách a ich poručík sa stal veliteľom hradnej stráže. (V skutočnosti bol kapitánom.) Druhý manžel nemal z dedičstva nič. Vrátil sa z Berlína zošúverený a chorý. Pozeral von oknom a pil kozie mlieko, čítal listy a slohové cvičenia, ktoré mu matka darovala na smrteľnej posteli podistým omylom, a mával nepríjemné sny. Doktor Emil Mehring ho utešoval, že podobnou chorobou trpel aj ruský básnik Materninčin, dekabrista. Pacient nepoznal bontón a ani literatúru, ani dejiny, a lekárove slová ho neutešili.

Pigety, nový ideový vodca chlapákov, si pokladal za povinnosť oboznámiť skupinu so stavom Ničovských majetkov. Za jeho úsmevom sa skrývalo veľa.

Chlapíci nemali chuť na Elenku ako takú, išlo im skôr o nejaký ten šperk. Preto si pribrali Valenta Aloysia, zlatníkovho syna, a ten mal sprostredkovať odborný posudok. Chlapáci mali viac ideálov ako rozumu. O hodnotení zlata nemali poňatia. Valent bol sympatický tučný mladík, ktorý ledva rozprával. Keď Elenkin manžel v utorok ráno 7. februára vchádzal do kaplnky, zastavil ho exoticky oblečený černocho a po slovensky povedal: „Vy ste Baross? Nechceli by ste sa so mnou porozprávať na chóre?“ Baross povedal: Sie sind... Slowake... und Neger?“ To boli jeho posledné slová, Baross totiž onemel. Černocho ho zaviedol na chór a tam ho chcel „znásilniť“. Jeho excelencia Peter Palby nenašiel na túto akciu lepší termín. Černochoa by neboli chytili, keby vo svojom odeve zutekal. Ale mal v medzierke za organom skryté iné šaty, a keď sa prezliekal, všimol si ho miništrant, ktorý práve schádzal zo zvonice, a ten narobil krik. „Černocho“ Karol Červa bol uväznený a neskôr popravený, lebo Boross zomrel.

Keď sa Elenka po dvoch rokoch vydala za bohatého obchodníka, žijúceho v rozprávkovom dome medzi samým mahagónom, kobercami a sklom, vynoril sa z podsvetia akýsi samouk, ktorý napísal o Karolovi Červovi bábkovú hru. Neskôr sa hrala i v kráľovskom Malom divadle. Elenka vyronila v lóži potajme slzu. Červu hral Michal Teschinsky, tenorista, žiak Ottavianov. (I on odovzdal niekoľko radostných posolstiev v nádhernom dome, na mieste, ktoré sa bojím nazvať posteľou, aby som